

Ewa Rytter

Świrna, st. 1, gm. Bodzechów, woj.
kieleckie, AZP 84-70/-

Informator Archeologiczny : badania 28, 120-121

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sulejów, st. 1
gm. loco, woj. piotrkowskie
AZP 75-55/6

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi

Badania prowadził dr Jerzy Augustyniak. Umocnienia obronne opactwa cysterskiego. Późne średniowiecze.

W dn. 17.05.–1.06.1994 r., na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Piotrkowie kontynuowano prowadzone w 1993 r. badania wykopaliskowe na terenie opactwa. W dotychczasowej literaturze przedmiotu przyjęto, iż obronne umocnienia klasztoru powstawały w dwóch etapach od 2. poł. XV do końca XVI w. W XVII i XVIII w. niektóre baszty (krakowska, muzyczna, atykowa, rycerska) zostały przebudowane i nadbudowane. Istniał również pogląd, że nie było nigdy murów obronnych od strony południowej (od Pilicy). Wyniki prac ubiegłorocznych i tegorocznych pozwalają stwierdzić, że:

- najstarszą basztą obwodu jest baszta mauretańska usytuowana w jego południowo-zachodnim narożniku,
- od strony południowej istniał mur obronny organicznie związany z basztą mauretańską i zbudowany w jednym z nią czasie,
- usytuowanie baszty, wyrzuconej całym obwodem poza lico zewnętrzne muru południowego, pozwalało stosować obronę flankującą na całym południowym odcinku obwodu,
- od strony zachodniej również istniał podobny konstrukcyjnie mur obronny, także organicznie powiązany z basztą mauretańską i w jednym z nią czasie zbudowany,
- w odcinku zachodnim odkrytego muru znajdowała się brama (nie zachował się niestety jej pełny obrys),
- baszta mauretańska oraz mur obronny południowy i zachodni wchodziły w skład pierwotnego obwodu obronnego, który powstał prawdopodobnie pod koniec XIV w. i obejmował mniejszy niż obecnie teren (w jego skład wchodziła również baszta opacka, zbudowana jednak później niż mauretańska).

Zachowany do dziś i częściowo zrekonstruowany (strona północna i północno-wschodnia: baszty atykowa, krakowska, muzyczna) obwód obronny cysterskiego klasztoru w Sulejowie stanowi ewenement w skali europejskiej. Pozostałe jego części z basztami mauretańską, opacką i rycerską winny być również zabezpieczone i połączone murami, które zamykałyby pełny obwód warowny. Badań wykopaliskowych wymagają jeszcze odcinki południowy oraz narożniki południowo-wschodni i wschodni.

Świrna, st. 1
gm. Bodzechów, woj. kieleckie
AZP 84-70/—

Muzeum Historyczno-Archeologiczne
w Ostrowcu Świętokrzyskim

Badaniami kierowała mgr Ewa Rytter. Finansowane przez Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Ostrowcu Świętokrzyskim. Pierwszy sezon badań. Dwór obronny z XVI w.

Ruiny dworu obronnego w Świrnie usytuowane są na północ i północny-wschód od zabudowań wsi, na skraju niewysokiej skarpy, której krawędź opada w kierunku drogi biegnącej do Chmielowa.

Badania archeologiczne prowadzone w 1994 r. miały charakter prac sondażowych. Oczekiwano, iż dostarczą one informacji na temat stanu zachowania obiektu. Eksploracja nawarstwień kulturowych realizowana w obrębie dwóch wykopów o łącznej powierzchni 18,5 m² spowodowała odsłonięcie dwóch odrębnych murów. Pierwszy z nich stanowi bez wątpienia fragm. zewnętrznej, wschodniej ściany dworu. Został wzniesiony niemal całkowicie z cegieł — pojedyncze, niewielkie kamienie występują jedynie w jego górnym odcinku. Jak stwierdzono, mur ten nie tworzy jeszcze fundamentu budynku, lecz związany jest

nadal z jego przyziemną, użytkową partią. Podobnie pozostałością przyziemia jest długi mur, odkryty w bezpośrednim sąsiedztwie pierwszej ściany, po jej zewnętrznej stronie. Uznać go należy za część przybudówki, której funkcja i czas powstania nie mogą być określone na obecnym etapie badań. Mur ten składa się w dwóch prostopadłych, powiązanych ze sobą odcinków, tworzących północno-wschodni narożnik obiektu. Wzniesiono go wyłącznie z łamanych bloków piaskowca spojonych zaprawą wapienną.

Eksploatacja nawarstwień kulturowych w obu wykopach została doprowadzona jedynie do poziomu zachowanych sklepień piwnic, tj. do głębokości 2 m (192,27 m n. p. m. — wykop I) i 0,7 m (193,42 m n. p. m. — wykop II). Powodem zaprzestania eksploatacji był z góry określony czas badań oraz konieczność znacznego powiększenia terenu prac w celu zapewnienia bezpieczeństwa zatrudnionych osób (wykopy zostały zasypane po zadokumentowaniu profili ziemnych i po odpowiednim zabezpieczeniu nie przebadanych poziomów). Pomimo ograniczonego zakresu prac, udało się rozpoznać charakter nawarstwień kulturowych zalegających w górnych partiach stanowiska. Składały się one na kolejne poziomy zasypiskowe — zwały gliny lessowej nasyconej większą lub mniejszą zawartością gruzu ceglanego i rumoszu kamiennego.

Pozyskany materiał zabytkowy, stosunkowo nieliczny, tworzą: małe fragm. ceramiki (głównie polewanej), pojedyncze kości zwierzęce, ułamki szkła okiennego i naczyniowego, 2 przedmioty metalowe o późnej chronologii, a także fragm. kafli płytowych i polewane płytki posadzkowe.

Równolegle z pracami eksploatacyjnymi prowadzono inwentaryzację zachowanych na powierzchni gruntu ruin przyziemia dworu. Dokumentacją rysunkową i fotograficzną objęto mury tworzące północny, zachodni i południowy bok obiektu, mur stanowiący pozostałość ściany działowej oraz mur określony jako przypora.

Materiały oraz dokumentacja opisowa i rysunkowa znajdują się w Muzeum Historyczno-Archeologicznym w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Przewiduje się kontynuację badań.

Tarnów, st. 14

Badania ratownicze prowadził E. Dworaczyński. Miasto. Okres nowożytny.

*Literatura: *Materiały...*, s. 184.

Tarnów, st. 57, kościół św. Anny
AZP 103-66/44

Pracownie Konserwacji Zabytków
Sp. z o. o. Pracownia Archeologiczno-
-Konserwatorska w Tarnowie

Badania prowadzili mgr mgr Andrzej Cetera, Eligiusz Dworaczyński (autor sprawozdania) i Jerzy Okoński. Finansowane przez Zarząd Miasta Tarnowa. Pierwszy sezon badań. Okres nowożytny (XVI-XVII w.).

W okresie od lipca do października 1994 r. przeprowadzono badania archeologiczne w centrum Tarnowa, na placu pomiędzy ulicami Św. Ducha, Św. Anny i Targową. Celem ich było uchwycenie i odstonięcie pozostałości nie istniejącego dziś kościoła św. Anny, określenie zasięgu cmentarza przykościelnego, otoczonego niegdyś murem, oraz odczytanie układu warstw archeologicznych przy dawnym trakcie prowadzącym na zamek. Wyniki badań archeologicznych miały być podstawą do projektu aranżacji placu, polegającej na przywróceniu późnośredniowiecznego poziomu terenu i rekonstrukcji fundamentów założenia kościelnego eksponowanych jako trwała ruina.